

GÜVENLİK VE SAVUNMA STRATEJİLERİ
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ AYLIK
GÜNDEME BAKIŞ BÜLTENİ

6 ŞUBAT 2023

UNUTMADIK,
UNUTMAYCAĞIZ...

*Kahramanmaraş Hatay Gaziantep Adıyaman Malatya
Kilis Şanlıurfa Adana Osmaniye Diyarbakır Elazığ*

*6 Şubat'ta yaşanan depremde kaybettiğimiz vatandaşlarımızı
saygıyla anıyoruz...*

ŞUBAT 2024

UKRAYNA -RUSYA SAVAŞINDA SONA DOĞRU MU?

Prof. Dr. Fahri Erenel

Putin, ABD seçim sonucunda kuvvetle muhtemel Trump'ın başa geleceğini ve Ukrayna'nın Batı'nın kuklası olmanın getirdiği sonuçlar içinde daha fazla bataklığa sürüklenmekte olduğunu gördüğü, stratejisini bu iki eksene taşımaya başladığı değerlendirilmektedir.

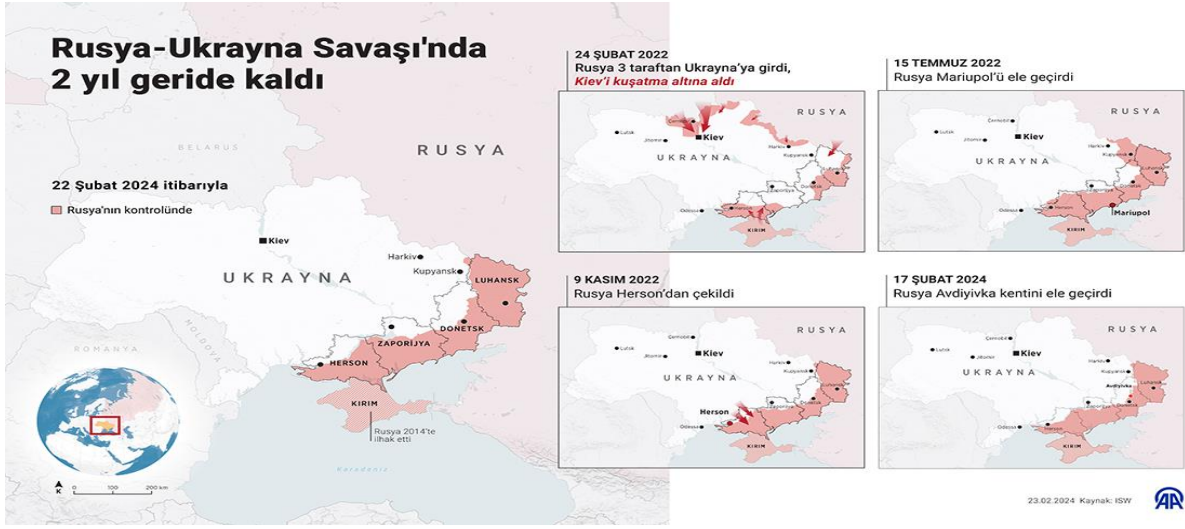
ABD Kongresinde Ukrayna'ya yapılacak yardımların üste üste bloke edilmesi, Ukrayna halkında savaşanlar ve savaşmayanlar şeklinde giderek keskinleşen bölünmüşlük(orduya katılmak istemeyerek ülke dışına çıkmak isteyen 24 bin kişiden 18 bin kişinin sınırda yakalandığı haberleri mevcuttur), Ukrayna üst yönetiminde savaşa yönelik stratejiler konusunda ortaya çıkan kırılmalıklar, Ukrayna'nın insan gücü idamesinde yaşadığı zorluklar, artan tecrübeli personel zayıflığı, başta topçu mühimmatı olmak üzere cephe hattının ihtiyacı olan harp silah ve araçlarının tedariki ve sevkinde yaşanan tıkanmalar savaşta Ukrayna'nın hassasiyetini giderek arttırmaktadır.

Putin, bu hassasiyeti istismar edecek şekilde stratejisini yönlendirmektedir. Rusya Devlet Başkanlığı için yapılacak seçime de ABD'nin Rusya'yı köşeye sıkıştırma stratejisine, sahaya NATO şemsiyesi altında çıkmaktan korkan ancak Ukrayna'ya Rusya'yı ne olursa olsun durdurması için yaptıkları yardım ve katıldıkları yaptırımlarla aslında NATO'ya da dur diyen bir lider olarak girmektedir. Savaş sırasında Putin'e karşı darbe vb. bekleyen Batı'nın ve ABD'nin bir kez daha hayal kırıklığına uğramakta olduğu görülmektedir. Batı, Ukrayna'yı vekil güç olarak kullanarak, sert yaptırım kararları alarak Putin'in bir şekilde saf dışı bırakacağını düşünmüştü, hatta Wagner'in isyanının dan bile medet ummuşlardır. Tam tersine Ukrayna örneği, bir kez daha Batı'nın vekili olanların zaman içinde yalnız bırakılacaklarını göstermektedir.

Ukrayna'da yapılan Genelkurmay Başkanlığı değişimi Ukrayna içindeki fay hatlarının giderek genişlediğini yansıtmaktadır. Bu fay hattının ordu içinde daha da genişleyebileceğini dikkate alınmalıdır. Ordu zor durumda iken, ciddi sorunlar var iken Zelensky özellikle İngiltere'nin vekil gücü olmayı ve Rusya ile görüşmeleri reddetmeyi sürdürmektedir. Kral çıplak diyenleri yok ederek güneşi balçıkla sıvayacağını düşünmektedir. Ukrayna yenilmiştir. Bu askerî açıdan bir gerçektir. Ukrayna, yönetiminde de şiddet ekonomisinden nemalananların sayısı artmaktadır. Yeni savaş lordları türemiştir. Savaş zenginlerinin sayısı artmaktadır. Zelensky'nin bu grup arasında olduğu iddiaları vardır. Ukrayna için tek çözüm çok daha iyi şartlarda gerçekleştirilecek olan Minsk anlaşması yerine tarihten ders almayarak batının dümen suyuna gitmenin yol açtığı daha fazla bölünmüş bir ülke, daha fazla verilmek zorunda olacakları tavizle bir an önce görüşmelere başlamak ve ateşkese razı olmaktır.

İngiltere dışında batının da büyük ölçüde istediği budur aslında. Onlarda, Ukrayna'daki gelişmeleri görmekte ve Trump'ın ayak seslerini duymaktadırlar. Artık Ukrayna'ya yardım kapasiteleri zorlanmaya başlamıştır. Yaptırımların ise çok fazla etkisinin olmadığını görmüşlerdir. Korkuları, Trump'ın yönetime gelmesi ile bu defa NATO'yu kaldırma, kaldırırsa bile mali desteği ve ABD'nin Avrupa'da üstlendiği koruyuculuk görevini azaltabileceğinin büyük ihtimal dahilinde olmasıdır. Avrupa ülkeleri ciddi bir gelecek ve güvenlik endişesi yaşamaya başlamışlardır.

Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/38244>

Özellikle başta Estonya, Letonya ve Litvanya olmak üzere NATO üyesi Baltık ülkeleri NATO'nun yardımı gelene kadar dayanamayacaklarını dikkate alarak topyekûn savunma için toplumlarını hazırlamaya başlamışlardır. Ortalama bir Rus Tümeni kadar askere sahip olan Estonya, Letonya ve Litvanya zorunlu/profesyonel askerlik sistemine geçmişlerdir. İsveç'te cinsiyet ayrımı yapılmaksızın 15-20 yaş aralığındaki gençlere, hafta sonları ve yaz-kış kamplarında, askeri ve sivil savunma eğitimleri verilmektedir. İsveç Acil Durumlar Ajansı olası bir savaş veya kriz durumunda hanelerin kamu kurumu ve kuruluşlarının desteği olmaksızın kendilerini idame etmelerini sağlayabilmek için çeşitli yollarla halkı bilinçlendirmeye çalışmaktadır.

Finlandiya, soğuk savaş yıllarında benimsediği topyekûn savunma konseptini daha da geliştirerek askeri ve askeri olmayan araçların ortak kullanımına dayanan "Kapsamlı Ulusal Savunma"yı uygulamaya başlamıştır. Polonya, 1998'de teorik eğitim ve sonrasında sertifika programları ile başlayan eğitim programları, 2021 yılı itibari ilke "Askeri Hazırlık Birlikleri" adı altında her yıl 3500 gencin askeri eğitim aldığı daha ciddi bir programa dönüştürülmüş, rezerv birlik eğitimleri tekrar başlatılmıştır. Fransa'da temelleri 2005 yılında atılan "Küresel

Savunma ve Güvenlik Dersleri” projesi, Millî Eğitim Bakanlığı ve Silahlı Kuvvetler arasında 2016 yılında imzalanan protokol ile ortaokul ve lise düzeyindeki okullarda sponsor bir askeri birlikle savunma ve güvenlik alanında disiplinler arası eğitim verilen bir programa dönüşmüş, 2019 yılından itibaren 16-18 yaşları arasındaki gençler “Genel Ulusal Hizmet” programına alınmaya başlanmışlardır.

ABD, desteği olmadan İngiltere’nin tek başına Ukrayna’ya vereceği destek sınırlı olacaktır ve bir sonuç elde edemeyebilecektir. ABD’nin etki ve zorlaması azaldığı anda batı, İngiltere’nin arkasında gitmekte çok ciddi tereddüt yaşayacaktır. Bu nedenlerle İngiltere, ocak ayı içinde yaptığı savunma işbirliği anlaşması ile Ukrayna’nın savaşa devam etmesi için moral vermeye çalışmakta, Rusya’nın Ukrayna’da ileri harekate başlaması halinde Ukrayna’nın yanında olacağını göstermektedir. Diğer ülkeleri de Ukrayna ile ikili savunma işbirliği anlaşması yapmaları için zorlamaktadır. ABD seçimlerinde Kasım ayı öncesi Trump’ın kazanma ihtimali daha da kuvvetlendikçe İngiltere’nin görüşmelerin başlaması karşıtı duruşundan vazgeçebileceğini ve Trump öncesi görüşmeleri şartlar daha da kötüleşmeden yapabilecekleri öngörülmektedir.

ÇÖKÜŞÜN EŞİĞİNDE BİR ÜLKE: ABD

Prof. Dr. Fahri Erenel

Monreo doktrini (02 Aralık 1823'te ABD Başkanı James Monreo tarafından açıklanmıştır) ile kabuğuna çekilme stratejisini (izolasyon) uygulayacağını açıklayan ABD, kendi ülke topraklarına bir saldırı olmamasına rağmen nedense hep kendi güvenliğinin riske gireceği şeklinde en güçlü yalanın siyasetini uygulayarak dünya savaşlarına müdahil olmuştur.

Ancak, nedense her defasında savaşların hangi tarafa doğru evrileceğini izlemiş, Batı'nın yıpratığı Almanya'ya karşı İkinci Dünya Savaşına son anda dahil olmuş ve yıpranan batının omuzlarında yükselerek savaş sırasında aralıksız çarklarını döndürdüğü savaş ekonomisinin yarattığı fırsatlar ile ayakta kalan tek güç olarak hegemonyasını pekiştirmiştir. İkinci Dünya Savaşı son zamanlarında SSCB -Japonya arasında 1941 yılında imzalanan tarafsızlık anlaşmasının iptali için çok uğraşmıştır. Japonya karşısında zorlanmaya başlaması üzerine. SSCB harp silah ve araçları teslimi ile eğitim verilmesi (MILEPOST-Hula Projesi olarak adlandırılan anlaşma kapsamında 180 gemiden 149'u SSCB'ne teslim edildi, 750'si subay 12 bin SSCB askerinin eğitimi gerçekleştirildi) karşılığında SSCB'nin Japonya ile yaptığı tarafsızlık anlaşmasının tek taraflı iptalini sağlamıştır. Yine de zorlanmış ve sonuçta Nükleer Silah kullanmak zorunda kalmıştır. ABD'nin teknolojik ve diğer bilimsel alanlarda başta Almanya olmak üzere batılı ülkelerin savaşan kaçan bilim insanlarının büyük rolü olduğu da yadsınamaz bir gerçekliktir. ABD, hegemonyasının fırsatlardan yararlanarak gerçekleştirmiş, hegemonik güç olmanın yükünü başta Marshall yardımı olmak üzere batılı ülkelerin omuzlarına yüklemiş, NATO'yu kurarak kendisine bağımlılığın sürekliliğini sağlamış, mali kaynak ihtiyacı halinde ise dünya polisi rolüne geçerek ve sözde demokrasi getireceğim diyerek ülkelere saldırmış, kaynaklarını yağmalamış ve yağmalamaya devam etmektedir. Yalanın siyasetini ilke edinen ABD hegemonyasının son aşamalarına gelmiş görünmektedir.

Soğuk Savaş'ın en etkili isimlerinden Dean Acheson ve Paul Nitze, Soğuk Savaş kültürünü Amerikan kamuoyuna yerleştirmek için komünist tehdidinin ürkütücü bir portresini çizmişler, bu doğrultuda, küresel düzeyde Amerikan sisteminin ayakta kalabileceği bir ortamın yaratılmasına girişmişlerdir. ABD'yi yönetenler Amerikan dış politikasına bir süreklilik ve bütünlük çerçevesi içinde bakmak istemişlerdir. Bu süreklilik ve bütünlük anlayışı, Amerikan dış politikasının bir misyon için var olduğunu daha inandırıcı kılmayı amaçlamıştır. ABD'yi bir arada tutan ve onu diğer ülkeler karşısında kendilerine göre üstün kıldığını gösteren kavramlar artık yapışkan görevini görememektedir. Kurgulanmış Amerikan Rüyası sona ermek üzeredir. Irkçılığın, adaletsizliğin, insana saygının olmadığı bir toplumun geleceği karanlıktır. ABD bu karanlığa doğru hızla yürümektedir

ABD yasadışı göç ile birlikte Latino ya da Hispanikler'in nüfusu yüzde 15'lere ulaşırken, Huntington WASP (Beyaz-Anglo Sakson-Protestan) hâkimiyetinin Latinoların çoğalışı ve

yükselişi karşısında ciddi tehdit olduğunu belirtmiştir. Bu göçle beraber gelecek için bir bölünme-ayrılıkçılık potansiyelinin varlığı da söz konusudur. 1960'larda bastırılan "Chicano" hareketi gibileri hâlen bu tehdit kapsamında değerlendirilebilmektedir. Meksikalı göçmenlerin çoğunun California, Texas, Arizona, New Mexico gibi sınır eyaletlerine yerleşimi pek çok Meksikalıca bir reconquista (yeniden fetih, işgal) olarak değerlendirilmektedir. Latin asıllı ayrılıkçıların hayal ettiği "Aztlan Cumhuriyeti" ve "Los Angeles'in bir gün bu devletin başkenti olacağına" inanç giderek artmaktadır.

Müslüman kimliği ve karizmatik kişiliğiyle, o yıllarda İslam dünyası halkları için de bir kahraman olarak öne çıkan Malcolm X, özgürlük, eşitlik ve adalet için verdiği mücadeleyle hala simge isimlerden biri olarak hatırlanıyor

- 1925** Asıl adı Malcolm Little olan Malcolm X, 19 Mayıs'ta Nebraska'da dünyaya geldi
- Rahip olan babası Earl Little tramvay yolunda ölü olarak bulundu. Suikast olduğunu düşünen annesi akli dengesini yitirdiği için hastaneye yatırıldı
- 1946** Malcolm, hırsızlık suçlamasıyla 10 yıl hapse mahkum edildi
- Hapishanedeyken İslamiyeti seçti
- 1952** Malcolm X, Nation of Islam'in en önemli sesi oldu
- Afrika'daki kayıp köklerine atfen bilinmeyen anlamında "X" soyadını aldı
- Beyaz ırkçılığa karşı mücadeleyi vaaz eden Malcolm X, FBI'nin kırmızı listesine girdi
- 1959** Afrika ve Orta Doğu ülkelerine seyahatler düzenledi, dini ve siyasi liderlerle görüştü
- 1964** Nation of Islam'dan ayrılıp hacca gitti
- El Hac Malik Şahbaz ismini kullanmaya başladı
- 1965** 14 Şubat'ta New York'taki evi bombalandı, kimse yaralanmadı
- 21 Şubat'ta Harlem'de konuşma yapmak için çıktığı kürsüde suikasta uğradı. 39 yaşında hayatını kaybetti

MALCOLM X ABD'DE SİVİL HAKLAR MÜCADELESİNİN KARIZMATİK İSMİ

21.02.2024

Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/38211>

Prof. Thomas Naylor da Kuzey Amerika'daki ayrılıkçı hareketlerle ilgili çarpıcı tespitlerde bulunmaktadır: "Ayrılıkçılık ateşi, 1776 ve 1861'de olduğu gibi bütün Amerika'ya yayılmış durumda. Kırkın üzerinde eyalette, Birleşik Devletlerden barışçı yollarla ayrılmaya çalışan aktif politik bağımsızlık hareketi mevcut. Sonuçta Birleşik Devletlerin aynı kalması mümkün değil. Neticede çok uzak olmayan bir gelecekte eski düşmanı Sovyetler Birliği'nin durumuna düşebilir". Ayrılıkçı örgütlerin oluşturdukları "Kuzey Amerika Ayrılıkçılar Konvansiyonu'nun yayımlanmış olduğu "İmparatorluktan Kopuş" başlıklı bildirgeye göre; ABD sisteminde son yıllarda giderek derinleşen pek çok olumsuz sebebin yakın gelecekte Amerikan sistemini ciddi şekilde etkileyebileceği hatta yıkabileceği öngörülmüştür. Teksas Valisi'nin başkaldırışı ve ardından bir eyalet tarafında destek açıklamaları sıradan ve günlük bir gelişme değildir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasına uyarılara rağmen hazırlıksız yakalanan dünya, artçı etkileri çok daha fazla olabilecek bir ABD dağılmasına karşı öngörülerini derinleştirmeli ve genişletmelidir.

AFRİKA BOYNUZU'NDA GÜVENLİK VE REFAH DÖNEMİ: TÜRKİYE-SOMALİ İŞBİRLİĞİ*

Abdulkadir Muhammed Nur

Somali Savunma Bakanı

Dostluk ve kardeşlik üzerine kurulu olan Türk-Somali diyalogu derinliğini tarihin köklerinden alıyor. Fakat 2011 yılında Somali'nin zor zamanlarında Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Somali ziyareti ile birlikte ilişkiler yeni bir boyuta ulaştı. 2011'den bugüne gelen süreçte Türkiye-Somali ilişkileri her türlü sınamayı başarıyla geçti. Bugün gelinen noktada iki millet arasında tarihte eşine az rastlanır bir güven ilişkisi oluştu. Konu Türkiye olduğunda farklı kesim ve görüşlerden Somalililer aynı çerçeveden bakma noktasında tereddüt etmiyor. Yani Türkiye ile ilişkiler konusu Somali için artık partiler üstü, tartışılmaya açılmaz bir konu olma özelliği taşıyor.

Her ne kadar bu Savunma ve Ekonomi İşbirliği Çerçeve Anlaşması'nın zamanlaması son dönemde yaşanan jeopolitik gerilimlere denk düşse de bu anlaşmayı hazırlayan zemin 2011'den bu yana ilmek ilmek iki millet arasında işlendi. Türkiye hem askeri hem de ekonomik anlamda 2011 yılından bu yana Somali'ye elinden gelen bütün desteği vermekten kaçınmıyor. Bu nedenle de Somali halkı her fırsatta Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğindeki Türkiye'ye minnettarlığını ifade ediyor. Somali, Sayın Cumhurbaşkanımızın her fırsatta ifade ettiği gibi "hem içeride hem de dışarıda barış" istiyor ve bütün ülkelerle ilişkilerine de bu çerçevede bakıyor. Somali'nin kapıları, uluslararası hukuk çerçevesinde birlikte çalışmak isteyen bütün devletlere de açıktır. Bunun en önemli göstergesi de Türkiye ile sahip olduğumuz yüzlerce yıllık dostane ilişkilerimizdir.

İki halk arasında yarattığı heyecandan da anlaşılacağı üzere Türkiye ile yapılan bu tarihi anlaşma Türk ve Somali halkları için yeni bir dönemin başlangıcına işaret ediyor. Bu anlaşmayla Türk dostlarımızla ortak çalışma arzumuzu, birbirimize duyduğumuz güveni ve uluslararası güvenliğin önemine inancımızı bütün dünyaya ilan ettik. Bilinmesi gerekir ki bu anlaşmanın jeopolitik çıktıları bütün uluslararası toplumun çıkarlarını koruyacaktır. En son Yemen örneğinde görüleceği üzere Somali'nin jeopolitik konumu ve bu konum etrafında dönen politik süreçler bütün dünyanın refahının ve huzurunun anahtarlarındandır. Anlaşma kapsamında elde edilecek ve bütün uluslararası toplumu ilgilendiren en önemli kazanım Türkiye'nin desteğiyle Somali deniz kuvvetlerinin tekrar ayağa kaldırılmasıdır. Bu anlaşma kapsamında Türk dostlarımızın desteğiyle yetkin ve kendine yeten bir Somali Deniz Kuvvetleri'nin kurulması için çaba harcanacaktır. Bu süreç bir domino etkisi doğuracaktır.

* **Kaynak:** <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/gorus-afrika-boynuzunda-guvenlik-ve-refah-donemi-turkiye-somali-isbirligi/3148833>

Yetenek kazandırılan Somali deniz kuvvetleri kısa sürede Somali denizlerinde iç savaş sonrası kaybolan hakimiyeti tekrar ele alacaktır. Dosta güven düşmana korku veren, bütün dünyada kendi adından saygı ile söz ettiren Türk Donanması tarafından yetiştiren Somalili denizciler Somali kara sularında ulusal ve uluslararası her türlü yasadışı faaliyetin kökünü kazıyacaktır. Somalili denizcilerin Somali sularında deniz hakimiyetini tekrar ele alması kaçak avcılık, korsanlık ve benzeri bütün uluslararası toplumu ilgilendiren sorunların çözümü için elzemdir.

İsrail'in Gazze'de gerçekleştirdiği katliamlarda test ettiği silahlar

Uluslararası Adalet Divanında (UAD) soykırım suçlamasıyla yargılanan İsrail, 7 Ekim 2023'ten bu yana Gazze'de Filistin'e yönelik sürdürdüğü katliamlarında, çok sayıda yeni silah ve mühimmat ilk kez Filistinliler üzerinde denedi

Yapay zeka hedef sistemi

The Gospel

Deniz kuvvetleri

Sa'ar 6 Alman yapımı korvetler

Dagger hedefleme sistemi

Hava kuvvetleri

Geliştirilmiş F-35i

JDAM mühimmatı (Serbest Düşümlü (güdümsüz) uçak bombaları, JDAM ile güdümlü hale getirildi)

GBU-31 uçak bombası

Nitzotz (Spark) dron

Switchblade 600 (Gezici mühimmat (kamikaze dron) sistemi)

Hermes 900 dron

Arrow 3 füze savunma sistemi

Kara kuvvetleri

Barak tankı (Yapay zeka destekli 5. nesil Merkava tipi)

Namer 1500 (Zırhlı personel taşıyıcılar)

Holit ve Yated (Omuzdan atılan roketler)

Negev makineli tüfek (7,62 mm)

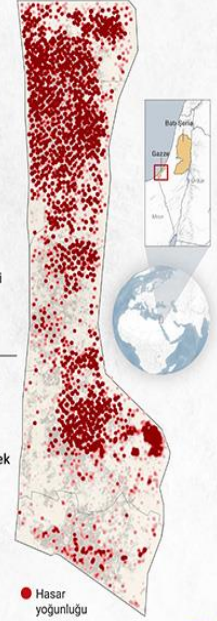
Iron Sting hassas güdümlü havan mermisi

IDO gece görüş gözlüğü

AccuLAR-122 güdümlü füze

19.02.2024 Harita: UNOSAT

Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/38173>

Bunların hepsinin ötesinde Somali'de halihazırda bulunan ve sonunu getirmek için çaba harcadığımız Eş-Şebab'ın kökünün kazınması için Somali denizlerinde hakimiyetin tekrardan sağlanması gerekliliği artık kaçınılmazdır. Çünkü Eş-Şebab terör örgütü iç savaş sonrasında kontrol sağlanamamış bu deniz alanları sayesinde kendisine lojistik yolları açıyor. Bu deniz lojistik yollarından elde edilen her bir mühimmat ise başta Somali halkı olmak üzere bütün uluslararası topluma sıkılan kurşunlar olarak geri dönüyor. Anlaşma paha biçilmez Somali deniz kaynaklarını barındıran Somali Münhasır Ekonomik Bölgesi'nden elde edilen kaynakların çeşitlendirilmesine ve geliştirilmesine imkân sağlayacaktır. Yani gelişmekte olan

mavi ekonomimizi güçlendirecek, temel ekonomik sektörleri canlandıracak hem kendi vatandaşlarımızın hem de Afrika Boynuzu bölgesinin refahını artıracaktır. Anlaşma ile Somali'de devam eden sorunların çözümü ve Somalililerin refahı için gerekli olan maddi ihtiyaçlar, Türkiye'nin sağladığı destek ile Somali'nin kendi zengin doğal kaynaklarından elde edilecektir.

Bu kaynakların, rengini bayrağımıza verdiğimiz denizlerimizden çıkarılıp kullanabilmesi için 2 temel noktada Türkiye'nin kapsamlı desteği önem arz ediyor. Birincisi Türkiye'nin yardımıyla Somali Münhasır Ekonomik Bölgesi'nin güvenliğinin her manada sağlanmasıdır. İkincisi ise bu kaynakların çıkarılması noktasında Türkiye'nin gelişmiş teknik kapasitesinin Somali'ye yol göstericilik yapmasıdır. Somali halkının kararlılığı ve Türkiye'nin vereceği güvenlik ve teknik alanlardaki kapsamlı destek ile Somali ekonomisi tekrardan geçmiş güzel günlerine dönecektir. Bütün bunlar göz önüne alındığında görülecektir ki imzalanan anlaşma sadece Somali'nin güvenliğine ve refahına katkı sağlamayacak aynı zamanda da doğrudan bölgesel ve küresel güvenliğe destek olacaktır. En önemlisi de Somali'yi, bölge devletlerini ve bütün küreyi tehdit eden El Kaide'nin en canlı kolu olan Eş-Şebab'ın sonunun getirilmesi çalışmaları hızlanacaktır. Bu nedenle de Türkiye ile imzaladığımız bu anlaşmanın Somali'nin iyiliğini ve uluslararası toplumun güvenliğini isteyen bütün aktörler tarafından takdirle karşılanacağı muhakkaktır.

DİKKAT, KAHVEYİ NASIL İÇTİĞİMİZ SOSYAL SINIFINIZ MI BELİRLİYOR?*

Prof. Dr. Lütfi Sunar

Uluslararası Balkan Üniversitesi Rektörü

"Ağalar beyler içerler

kahve de kara değil mi?"

Karacaoğlan

Kahve, dünyada sudan sonra en çok tüketilen içecek. Uluslararası Kahve Örgütü (ICO) verilerine göre, son 5 yılda Asya kıtasında kahve tüketimi yüzde 15 oranında büyüdü. Bu büyüme muhtemelen Türkiye’de çok daha yüksektir. Kahve tüketimindeki bu patlama, kahve içmenin özel olarak tasarlanmış bir deneyim olarak sunulmasıyla yakından alakalı.

"Büyüleyici, unutulmaz, benzersiz, yaratıcı, tarz sahibi, moda uygun." Bunların hepsi yüksek kalibreli bir otomobil için sık kullanılan ifadeler. Ancak tasarım, yaratıcılık, yenilik ve farklılık gibi ifadeler artık sadece otomobiller veya ev eşyaları için değil aynı zamanda yiyecekler için de kullanılıyor. Özellikle de kahve söz konusu olduğunda bu tanımlamalar genişliyor ve ilginç tonlar kazanıyor. Kahvenin günümüzde ritüelvari bir kimlik üretme aracına dönüştüğünü söylemek abartı olmayacaktır. Türkiye’de kahve kültürü son yıllarda giderek artan ilgiyle birlikte karmaşık bir yapıya kavuştu. Elimizde tam bir veri olmasa da ülkemizde şu an 40 civarında zincir markanın 2 bin 600 şubede faaliyet gösterdiği tahmin ediliyor. Buna butik mekanlar da eklendiğinde ülke çapında 6 bin civarında kahve dükkânı olduğu söylenebilir. Tüm dünyada sudan sonra en çok tüketilen içecek olan kahve Türkiye’de henüz milli içeceğimiz siyah çayı geçemese dahi hızlı yükselişi şaşırtıcı tezahürlerle dolu bir gündem sunuyor. Kahvenin çayla rekabeti aslında yeni kültürel evrenin eskisinin yerine yerleşmesinin bir hikayesini de sunuyor. Türkiye’de kahve tüketiminin küresel ortalamayı geride bırakan büyümesi, kahvenin Batılı modernitenin bir simgesi olarak algılanmasıyla da ilişkilidir. Bir zamanlar çayın da böyle bir simge olduğunu bir anlığına unutursak bu değişim bizi yeterince şaşırtabilir.

Yıllar önce yerli bir markanın soğuk kahve reklamında küresel kahve markaları ile ilgili eğlenceli bir anlatı sunulmuştu. Küresel markaların kendine özel adları ve söyleyişleri ile dalga geçen bu reklam kendi ürünlerinin de en az öteki kadar orijinal ve lezzetli olduğunu savunuyordu. Ancak aslında mesele bundan ibaret değil. Çünkü bugün herhangi bir şeyi

* **Kaynak:** <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/gorus-dikkat-kahveyi-nasil-ictiginiz-sosyal-sinifinizi-mi-belirliyor/3146469>

tükettiğinizde sadece o şeyi tüketmiş olmazsınız. Markalar artık metalarla birlikte imajları da sunuyor. Hatta çoğu kez tüketilen metadan daha fazla imajlar öne çıkıyor.

Son zamanlarda gündelik hayatımıza ne kadar çok şey ne kadar hızlı girip kendisine yer ediniyor. Hatta öyle bir hale geliyor ki biz o şeylerin hep bizimle olduğunu düşünmeye bile başlıyoruz. Ancak bunlar arasında kahvenin özel bir yeri var. Çünkü bir zamanlar Türk kültürünün en önemli parçalarından birisi olan ama zamanla unutulmuş olan kahvenin geri dönüşü hayli hızlı ve ilginç oldu. Bugünlerde arkadaşıyla kahve içmeye gitmek, bir kahve ikram etmek sosyal hayatın en önemli parçalarından birisi artık. Kahveyi insanlığa tanıtan Türk kahvesi Türkiye’de unutulmaya yüz tutmuşken önce hazır kahvelerin kolay ve ucuz erişilebilirliği, akabinde küresel kahve zincirlerinin her yere yayılması, son olarak da üçüncü nesil nitelikli kahve kültürünün yaygınlaşması ile kahve bir anda her yerde karşımıza çıkmaya ve günün her anında hayatımıza eşlik etmeye başladı.

Aslında geleneksel Türk kahvesinden başlayan ve nitelikli kahveye varan dalgalar halindeki gelişim seyri kendi içinde büyük kültür değişimlerini ve bir o kadar da sınıfsal tezahürleri yansıtıyor. Nasıl ki hazır kahve hayatımıza hızlı tüketimin ve “fast food” çağının bir emaresi olarak girdiyse küresel kahve markalarının dükkanları da AVM kültürünün bir parçası olarak yaygınlaştı. Şimdilerde pek çok insanı bir "barista"ya dönüştüren nitelikli kahve yapma ve sunma arayışı da küresel “gastrokültür”ün bir yansıması olarak hayatımıza girdi. Kahve ilginç bir şekilde gündelik hayatta benliğin sunumu için bir enstrümana dönüşmüş vaziyette. Elinde karton kahve bardağı ile yolda yürümek, gidilecek yere kahve termosu ile kahve taşımak, kahve fincanı ile havalı fotoğraflar vermek, kahve yapımından anladığını ima etmek, güne kahvesiz başlayamamak, kahve içmeden durmamak özellikle beyaz yakalı eğitimli kesimler arasında günlük hayatta artık yerleşmiş durumda. Bunların ağız tadından daha fazlasıyla ilişkili olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Ünlü sosyolog Bryan S. Turner, "Günlük vakaların içine sosyal sınıfı eklerseniz sosyolojik olgular elde edersiniz." diyor. Gerçekten de biz gündelik hayattaki pek çok şey üzerinden sınıfı teşhis edebiliriz. Fransız sosyolog Pierre Bourdieu, bunu “habitus” kavramıyla anlatmıştı. Bourdieu günlük hayatta bazen bilinçli bazen de bilinçsiz tekrarlanan örüntülere temel teşkil eden olgunun sosyal sınıf olduğunu belirtir. Kahve tüketimi de esasen yeni çalışma kültürünün ve sınıfsal ilişkilerin bir tezahürü olarak karşımıza çıkıyor. Aslında en başından beri sosyal statüyü sembolize eden bir içecek olan kahve Türkiye’de de tarih boyunca kültürel ve geleneksel bir öneme sahipti. Ancak son dönemlerde özellikle çalışma hayatının farklılaşan boyutları ile birlikte kahvenin sembolik evreni de önemli bir evrim geçirdi. Günümüzde kahve, geleneksel çay kültürüyle tezat oluşturacak şekilde modernliği ve kentsel profesyonelliği sembolize ediyor ve kahve dükkanları kentsel tüketim kalıplarını şekillendiren yeni sosyal merkezler olarak ortaya çıkıyor.

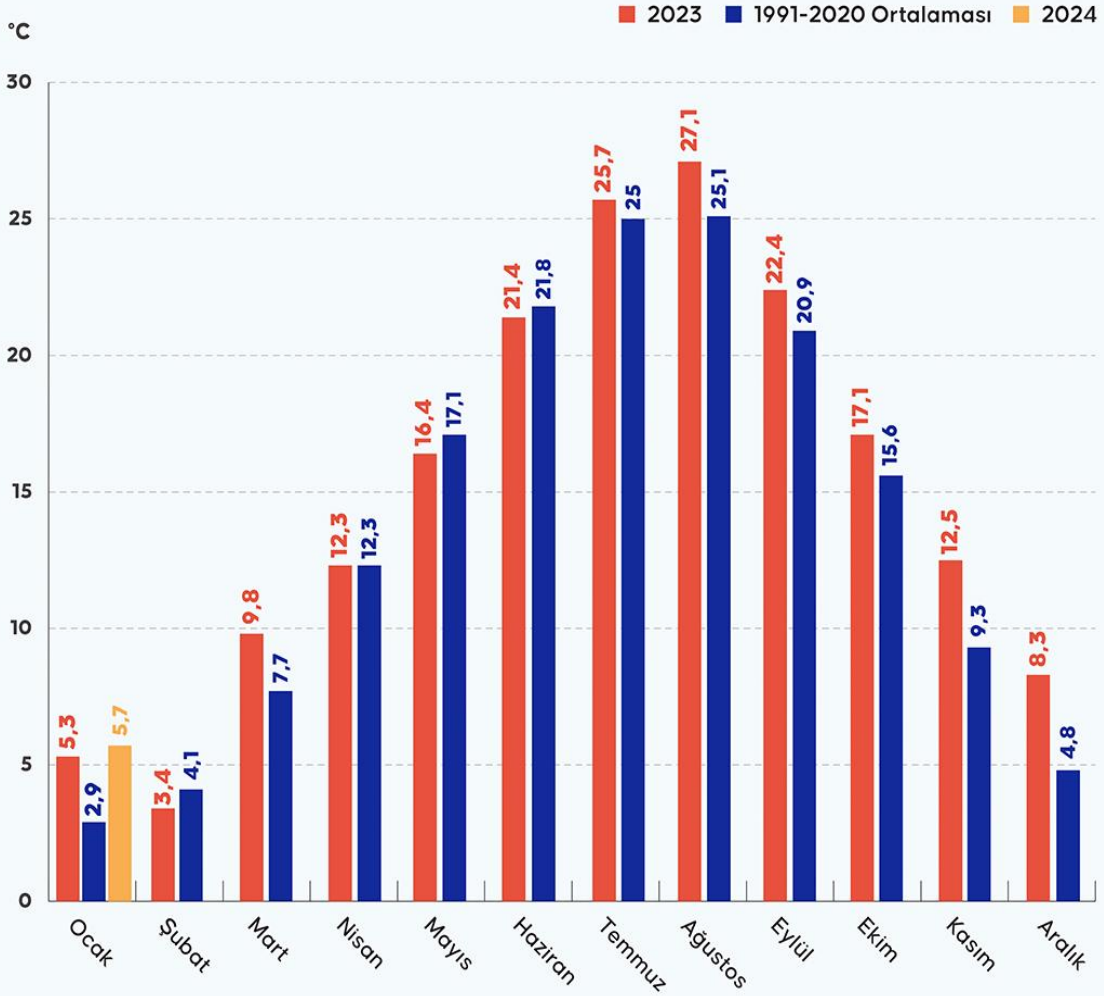
Bu değişimde özellikle kahve tüketiminin deneysel bir boyut kazanması ve artizan bir zanaatkarlık eserine dönüşmesi önemli. Deneysellik, her şeyin gittikçe standartlaştığı küresel üretim ve tüketim kültüründe markaların ve ürünlerin kendilerini diğerlerinden ayırmak için benimsedikleri en önemli taktiklerden birisidir. Özellikle eğitim ve profesyonel uzmanlığa dayalı becerileri ile kendisine sosyal bir konum elde eden yeni orta sınıf için deneyimlemek günlük rutini aşmanın bir yolu olarak benimseniyor. Deneyimlemek bu sınıf için bir özneleşme ve var olma biçimidir. Günlük işlerdeki rutinizasyonu ve standardizasyonu, tanımlı hayat pratiklerini aşmak üzere bir deneyim evreni imdada yetişiyor. Tatili, ortamı, dostluğu, sporu, eğlenceyi deneyimleme yoluyla kendi dünyasına katan yeni orta sınıf mensupları bu deneyimlerini yansıtarak ve paylaşarak da bir kimlik ve statü oluşturma çabasıdadır.

Artizan zanaatkarlık ise var olanla kendisinde olanı birleştirerek yeni ve farklı şeyler yaratma ve sunma arayışının bir parçası olarak karşımıza çıkıyor. Bu tür kahve hazırlama ile ilgili bir sohbet ulaşılan “görgü düzeyi” şaşırtıcı bir üst kültür oluşturma isteğini de yansıtıyor. Yenilikçiliğin en uç seviyelere ulaştığı, yerel tatlar ve malzemelerle sosyallik ve geleneklerin harmanlandığı bu evrende kahve yapıcısı kendisini üstün bir sanatsal yaratımın sınırlarında hisseder ve bu ana tanıklık eden ve "eseri" edinen kişi de bu anın bir parçası olur. Bu tür bir artizan sanatkarlık deneyimi, aslında çok büyük bir çaba harcamadan bir kabiliyet edinme ve üretmenin tadını ve tatminini bununla elde etmenin de bir yoludur. Zira yeni orta sınıfın en büyük sızsısı içinde bulunduğu çalışma evreninde üretmenin somut hazzını yaşayamamak ve belirsizlikler dünyasında bir ürünün sağlayacağı tatmine hasret kalmaktır.

Bu bağlamda “kendine has kılma” mottosu yeni nesil kahve tüketiminin önemli unsurlarından birisi olarak karşımıza çıkıyor. Genç profesyoneller ile eğitilmiş kesimler için kahve kültürü günlük hayatın teatral entelektüel deneyimi ile doğrudan bağlantılıdır. Bu evrende kahve dükkanları benzersiz, niş butik alanları olarak algılanıyor. Sofistike, kişiselleştirilmiş ve özel kahveler sunan mekanlarda kahve adeta kültürel bir ritüel haline geliyor. Böylece günlük hayatın gerekli ritüel ve mistifikasyon dozları güvenli bir şekilde alınmış oluyor. Batılı küresel tüketim ve kültür trendlerini benimseyen yeni orta sınıfın genişlemesi ile birlikte “mutlu” bir zevk ve beğeni patlaması yaşanıyor. Küresel zevk ve beğeni dünyasına eklemlenen yeni orta sınıfta yiyecek ve içeceklerde popüler dil, parlak imaj, neşeli ve beklenmedik tatlar aranıyor. Kahve bugün Türkiye’deki ortalama bir birey için yeni bir kültürün sembolü olarak bu arayışa en iyi cevap veren tüketim aracı. Hem geleneksel hem heretik hem kültürel hem karşı-kültürel yapısı ile kahvenin bu sınır tanımaz gelişiminin seyrini izlemek de bir o kadar kışkırtıcı.

Türkiye geneli 2023 yılı aylara göre ortalama sıcaklıkların normalleri ile karşılaştırılması

20.02.2024 Kaynak: MGM

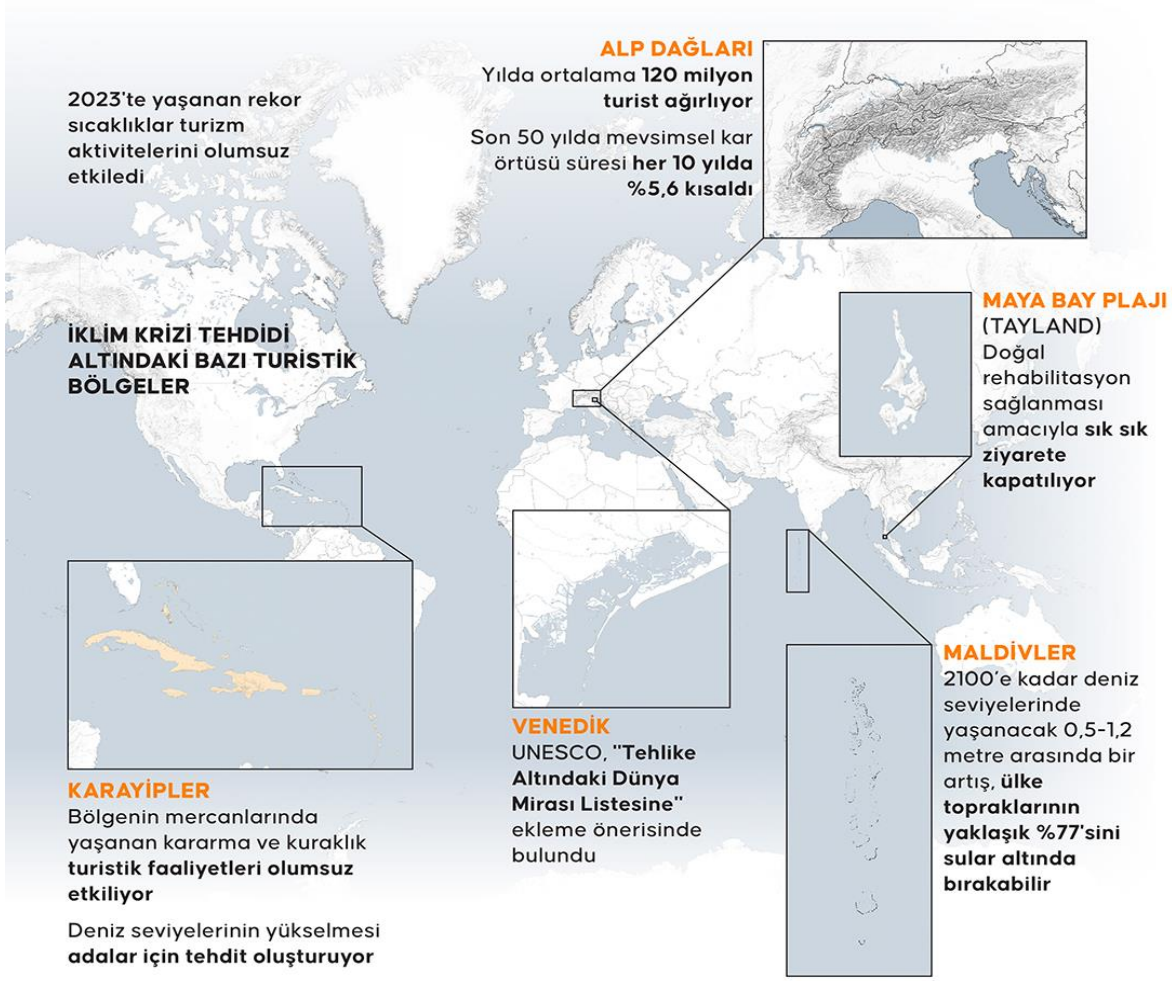

Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/38185>

Dünyaca ünlü tatil bölgeleri iklim krizinin tehdidi altında

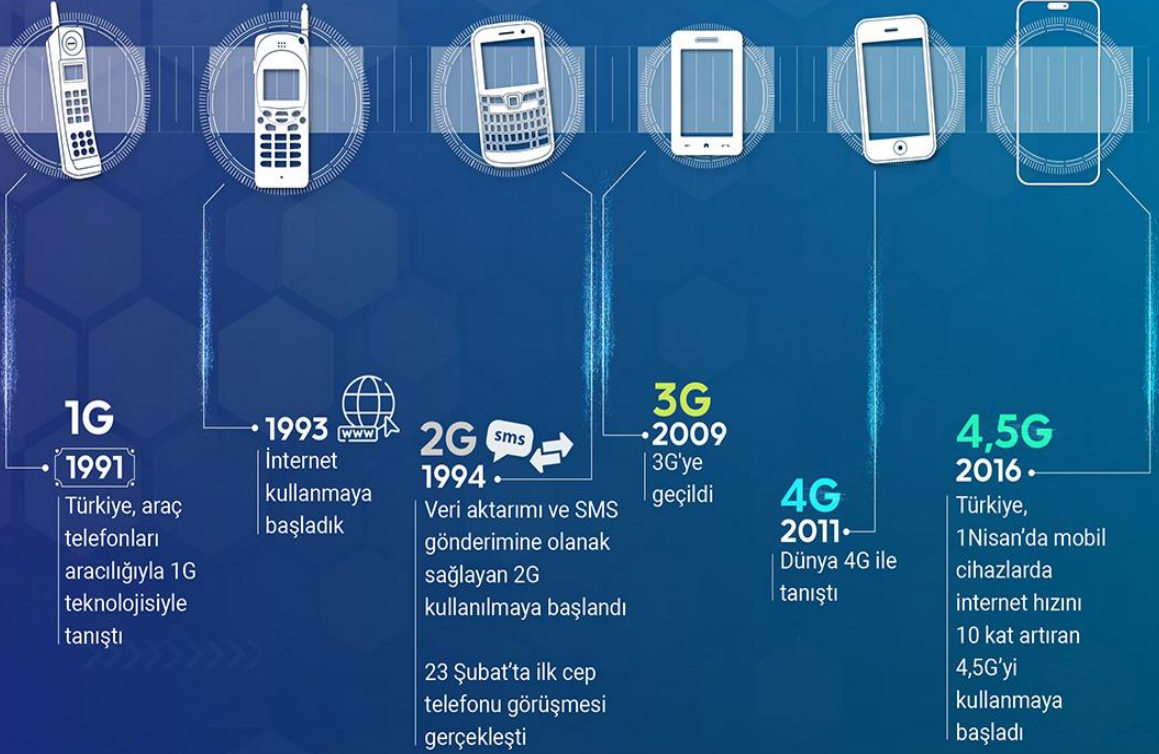
İklim değişikliği ve küresel ısınma nedeniyle meydana gelen aşırı hava olayları, yükselen deniz seviyeleri, olumsuz etkilenen altyapılar, zarar gören mercan kayalıkları ve orman yangınları, dünyaca ünlü turizm bölgelerini tehdit ediyor

Cepten ilk 'alo'nun üzerinden 30 yıl

Türkiye'de, 23 Şubat 1994'te dönemin Başbakanı Tansu Çiller'in, dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demireli'ni aramasıyla gerçekleşen ilk cep telefonu görüşmesinin üzerinden 30 yıl geçti

2023 3. çeyrek itibarıyla

94,3 milyon
Türkiye'de geniş bant internet abone sayısı

92,8 milyon
Toplam mobil abone sayısı

549 kilometre
Toplam fiber uzunluğu

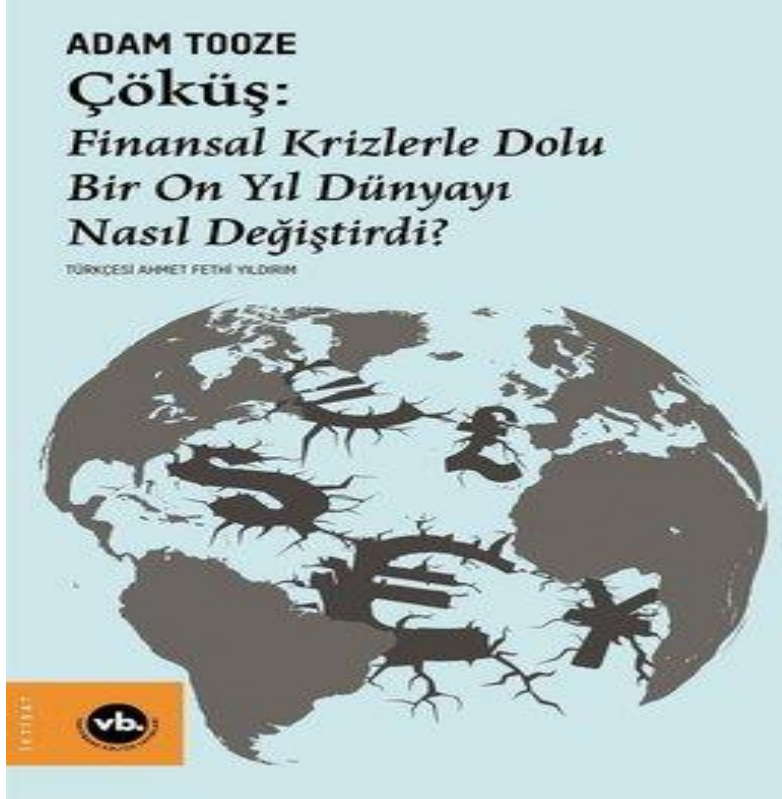
23.02.2024

Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/38247>

KİTAP TAVSİYESİ

Günümüzün saygın ekonomi profesörlerinden Adam Tooze'nin 2008 küresel krizinin başta ABD olmak üzere Çin, Rusya ve Avrupa üzerindeki etkilerini incelediği bu çalışma, okurlarına, ekonomi tarihi alanında yeni bir vizyon sunuyor. 1929'daki Büyük Buhrandan sonra dünyanın yaşadığı en büyük kriz olarak kabul edilen 2008 küresel ekonomik krizini, yazar, "çöküş" olarak nitelendiriyor. ABD'nin en büyük yatırım bankalarından Lehman Brothers'ın 600 milyar dolarlık borcuyla iflas etmesi üzerine başlayan, sonuçları dünya geneline yayılan ve gelecek yılları etkisi altına alarak bütün güç dengelerini sarsan bu kriz, yazarın "Finansal Krizlerle Dolu Bir On Yıl Dünyayı Nasıl Değiştirdi?" sorusu çerçevesinde ele alınıyor. Krizlerin nasıl oluştuğu ve küresel boyutta nasıl yayıldığına bilinmesinin, yaşanabilecek yeni krizlere karşı alınması gereken önlemler açısından büyük önem taşıdığını vurgulayan Tooze, bir tarihçi titizliğiyle küresel-siyasi gelişmeleri, finans piyasalarında olup bitenlerle ilişkilendirip, 2008 krizini tarihsel bağlamına oturtuyor. Böylece bu eser, krizin karmaşık yapısının çözümlenmesine kapsamlı ve önemli bir katkı sağlıyor. 2019 yılında Lionel Gelber Ödülü'ne layık görülen Çöküş; sermaye akışları, kamu borçları, bilançolar, tahvil-bono getirileri ve daha pek çok verinin istatistiksel analizini içeren tablo ve grafiklerle zenginleştirilmiş nitelikli bir çalışma.